

2. Villy Sørensen: De forsvundne breve

Teksten er fra novellesamlingen Ufarlige historier fra 1955.

Villy Sørensen (1929-2001), dansk forfatter.

Alle havde travlt i byen, kun de rødklædte postbude gik til fods, for det var ved at gå af mode at skrive breve og de havde tid nok. Primitivt var det jo sådan at gå på sine egne ben, og man smilte lidt ad postbudene og kaldte dem apostle¹ fordi de red på apostlenes heste², men man smilte også til dem, venligt – og lidt vemodigt
5 fordi man vidste at man snart skulle undvære synet af dem. Postbudene smilede igen, venligt og lidt vemodigt, og da de ikke havde andet at tage sig til, viste de sig så hjælpsomme over for deres medmennesker at det gik over de flestes forstand. De hjalp husmødrene med at støvsuge og lave mad, ja med at passe børnene, de hjalp viceværterne med at feje gade og skraldemændene med at tømme de tunge
10 skraldebøtter, de legede røvere og soldater med drengene, ja undså sig³ end ikke for at hinke på eet ben sammen med de små piger. Og derfor blev postbudene så vellidte i byen at selv de mennesker der var slette nok til at gøre en kat fortræd umuligt kunne krumme et hår på et postbuds hoved.⁴

Derfor kan det ikke undre at et af byens sidste postbude, et blidt og hjælpsomt
15 ungt menneske, tillidsfuldt hilste på en ung bølle som han mødte på sin vej, for selv om han ikke kendte ham, anså han ham straks for et medmenneske. Et øjeblik lod det til at bøllen var fornærmet og ikke ville hilse igen, og postbudet skulle allerede til at gå bedrøvet videre, da slog bøllen ham kammeratligt, men noget hårdt, på den ene skulder.

20 – Av, sagde postbudet.

– Dav, sagde bøllen med et grin. – Gider du lige gå med ned i kælderen og hjælpe mig med at flytte en tung genstand?

– Ja gerne, smilede postbudet og slog beklagende hånden mod sin tynde brevtaske, jeg trænger også sommetider til at få noget tungt at bære.

25 – Go ahead, apostel, sagde bøllen og nikkede mandigt mod den mørke kælderhals.⁵ Men mens han gik ned ad trappen efter postbudet, så han sit snit til at smøge begge sine skjorteærmer op, og da postbudet var kommet helt ned og vendte sig for at få at vide hvilken vej han skulle gå, stod bøllen med voldsomt knyttede næver og sammenbidt mund og brummede:

30 – Så er det her med tasken!

– Hvad for en taske? Spurgte postbudet og så sig enfoldigt omkring, som om den omtalte taske var den omtalte tunge genstand der skulle flyttes.

– Lad vær og spil dum over for mig her! Brevtasken!

– Brevtasken? Jamen der er ingen penge i.

35 – Penge, puh, det er sgu ikke penge vi mangler. Brevene eller livet!

Postbudet skulle til at sige et par besindige ord, men pludselig fik han munden fuld af blod, bøllen havde slået hans næse løs. Det mishandlede menneske holdt krampagtigt fast om sin tynde taske og stammede, tudende som et barn:

¹ *apostle*: (græsk for 'udsending'), betegnelse for de tidligste forkyndere af kristendommen.

² *red på apostlenes heste*: en spøgefuld betegnelse for benene som transportmiddel.

³ *undså sig*: skammede sig, holdt sig tilbage.

⁴ *krumme et hår på et postbuds hoved*: genere et postbud.

⁵ *kælderhals*: smal, udvendig nedgang til en kælder.

– Det er ikke dine breve – jeg siger det til politiet –

40 Mere fik han aldrig sagt. Bøllen strakte ham til jorden⁶ med et eneste slag og tømte brevtasken i en hånd vending – da han så at den kun indeholdt et eneste brev, sagde han „idiot” til postbudet, der ikke svarede, så sparkede han til ham, rettede på sin butterfly og slentrede derfra.

To små drenge der legede luftalarm fandt postbudets lig og bragte det til politi-
45 et, der satte en omfattende undersøgelse i gang. Det måtte formodes at der i tasken havde været et særlig vigtigt brev som en hemmelig organisation ville have fingre i, og politiet forespurgte i alle livsvigtige institutioner om man der havde ventet et altafgørende brev forgæves. Overalt benægtede man det med høflige, men noget foragtende, smil for det var jo forlængst gået af mode at afsende og modtage breve
50 i større institutioner, og politiet kunne, med støtte hos øvede psykiatere, fastslå at mordet på postbudet ikke skulle betragtes som et rovmord, men som et lystmord. Men det formåede langt fra at berolige offentligheden der jo var kommet til at nære særlig forkærlighed for postbude, den forlangte at myndighederne skulle gøre begravelsesdagen til officiel sørgedag, intet køretøj måtte køre hurtigere end et
55 ligtog kunne følge med, og kirkegården var overfyldt af sortklædte mennesker der hørte præsten omtale postbudet som en herrens apostel og præke gribende over et ord fra en af Moses bøger⁷: „og nu være du forbandet fra jorden”.

Fra kirkegården gik de i samlet flok til politistationen og forlangte at politiet omgående skulle finde morderen. Da politiet ikke havde noget spor at gå efter,
60 måtte det tage den alt afslørende løgnetektor i brug og afhøre alle borgere i alfabetisk orden, og den hvis hjærte bankede voldsomt da han nægtede at have begået det frygtelige mord blev straks arresteret og fremstillet i dommervagten⁸.

Den mistænkte unge mand var meget mut, han stod med skæv mund og skulende øjne og tog ikke engang hænderne op af lommen da forhørsdommeren begyndte
65 te at forhøre, hvad der jo dog var hans bestilling:

– Kender De noget til mordet på det røde postbud?

– Næ.

– Hvilken dato var det nu mordet blev begået?

– Aner det ikke.

70 – Tænk Dem nu godt om! Hvad tænkte De da De hørte om mordet?

– Ikke noget.

– Det var mærkeligt. Alle os andre har mordet gjort et så voldsomt indtryk på at vi aldrig vil kunne glemme det. Hvordan vil De forklare at mordet kun lader Dem ganske kold?

75 Fra salen lød mumlende beundring for forhørsdommerens skarpsindighed. Kun den anklagede slog med nakken og sagde ikke noget.

– Havde De noget udestående med postbudet? Bragte han Dem ikke Deres breve i rette tid – vi ved jo at postbudene har så meget andet at gøre.

Den anklagede stod og bed grusomt sine læber i stykker:

80 – Der er aldrig nogen der har skrevet et brev til mig.

– Og så ville De forhindre at andre fik breve?

⁶ *strakte ham til jorden*: slog ham, så han faldt om.

⁷ *Moses bøger*: henvisning til *Bibelen*, Det Gamle Testamente.

⁸ *dommervagten*: afdeling i Københavns Byret, som varetager grundlovsforhør af anholdte.

- Næ. Det var ikke derfor.
 - De tilstår altså alligevel mordet på det røde postbud?
 - Ja, for Satan, råbte morderen, og under fyråb og blitzlys blev han ført ud og
- 85 fængslet for fire uger.

I den tid studerede de lærde jurister sagen i detaljer, men offentligheden var, trods sin mangel på juridisk uddannelse, langt rappere til at tage standpunkt: den der greb forstyrrende ind i sine medmenneskers privatliv, dels ved at myrde dem, dels ved at røve deres breve, kunne naturligvis ikke leve i et menneskeligt sam-

90 fund, han måtte retfærdigt straffes med strengeste mentalundersøgelse og døden.

Men beboerne af det myrdede postbuds distrikt måtte jo komme til at tænke over hvad det egentlig var for breve som var forsvundet på en så bestialsk måde. Husmødrene åbnede vinduerne for at tale sammen, og de enedes hurtigt om at de alle i lang tid havde ventet højst vigtige breve, og at den eneste forklaring på at de

95 ikke var indtruffet måtte være at bøllen havde bemægtiget sig dem alle. På privat initiativ blev der rettet forespørgsel til hver husstand om hvor mange breve man ikke havde modtaget, og skønt det naturligvis ikke kunne gøres op med overdreven nøjagtighed, kunne det snart fastslås at det drejede sig om i alt flere tusinde breve. Også i andre postdistrikter blev der foretaget lignende rundspørger, og det

100 viste sig at man også der savnede ligefrem utallige breve. Unge piger der ikke havde fået brev fra deres udvandrede kærester, der dog havde lovet at skrive, fik pludselig forklaringen: postbudene var gennem længere tid blevet udplyndret af bøllen! Ældre besindige borgere gav de unge piger ret, de indså med eet det fuldkomne urimelige i at de aldrig mere modtog breve da de dog i deres lykkelige ungdomstid

105 havde fået brev næsten hver dag.

Det hjalp kun lidt at førende atomfysikere udsendte bulletiner⁹ hvori de udtrykte deres syn på sagen: de egentlige årsager til brevskrivningens forfald måtte jo søges i at alle efterhånden havde deres egen hustelegraf¹⁰ og at der var blevet anlagt kabler under hele jorden hvorigennem alt kunne transporteres uden postvæ-

110 senets mellemkomst – – ingen gad længer høre på hvad videnskaben mente. Det kunne jo heller ikke bortforklares at der efter bøllens fængsling blev både afsendt og modtaget flere breve end før, så postbudene ikke mere fik tid til at støvsuge og hinke, men måtte tage gule cykler i brug så de ikke mere kunne kaldes apostle.

I retten blev morderen strengt opfordret til at bekende hvor han havde skjult de

115 røvede breve. Den unge mand bedyrede at der i tasken kun havde været et eneste brev og det havde kun indeholdt et par biografbilletter som han havde revet i småstykker der straks var blevet ført bort af den vilde vind. Anklageren kunne med en håndbevægelse bevise denne påstands usandsynlighed, og forsvareren opnåede intet ved at oplæse en erklæring fra meteorologisk institut om at det virkelig havde

120 blæst voldsomt den dag da forbrydelsen blev begået.

Da den stædige forbryder ikke ville gå til bekendelse, harmedes nævningerne og dømte ham til døden. Men der rejste sig en offentlig protest mod denne dom, jo ikke fordi offentligheden nærrede medlidenhed med morderen, men fordi det efter hans død ville være umuligt at opspore de breve der var af altafgørende betydning

⁹ *bulletiner*: skrivelser.

¹⁰ *hustelegraf*: system, der ved hjælp af elektricitet sender skriftlige meddelelser over lang afstand.

125 for så mange mennesker. Da måtte nævningerne indskrænke sig til at kræve god, gammel tortur genindført for en tid så det forhærdede menneske kunne drives til at gå til ærlig bekendelse. Og med al folkets billigelse pinte myndighederne bøllen der trods sin hårdhed var ømfindtlig nok til straks at bekende alt, men da han dernæst blev skruet fri og skulle angive det sted hvor posten lå skjult, bandede han 130 stygt på at det vidste han ikke. Så blev han skruet endnu fastere og skreg at han ville bekende alt og han angav det ene sted efter det andet, ja gik til sidst så vidt at han forsikrede at der ikke var det sted i byen hvor der ikke var skjult breve. Og alle søgte overalt og ingen fandt noget, og bøllen lo da man sagde ham det.

Så måtte man jo fortsætte med så streng tortur at selv bødlerne måtte vende 135 ryggen til pinebænken, og den radbrækkede forbryder måtte lade sin trods fare og bekende at han havde skjult brevene på havets våde bund. Men da man ville have hans krop til at røbe det nøjagtige sted, tav den, thi den var ikke mere levende, hvad der øgede bødlernes harme så de skærpede torturen for at skræmme den tilbage til livet. Men bøllen lod det trodsigt blive ved sin død.

140 Da det rygtedes i byen, blev det så uroligt i gaderne at ingen turde forlade sit hus, kun postbudene cyklede rundt med klageskrivelser fra borgerne til myndighederne der ved at dræbe bøllen havde forhindret at de forsvundne breve nogensinde skulle komme for en dag. Men myndighederne var ikke tabt bag af en vogn¹¹, de lod postbudene træde indenfor og bød dem på kaffe med kager og cigarer og fik 145 således lejlighed til nøje at stille dem det vigtige spørgsmål: om de nogensinde var blevet overfaldet og udplyndret af afdøde bølle. Da de alle svarede nej, kunne der næste dag udsendes en officiel erklæring om at ikke et eneste brev var forsvundet.

Denne erklæring vakte borgernes harme, og for at demonstrere iførte de sig deres sorteste klæder og gik til den myrdede morders begravelse skønt det var 150 foreskrevet at han skulle begraves i stilhed. Præsten der selv savnede mange breve talte voldsomt over Moses ord¹²: „hvo som ihjelslår Kain, på ham skal det hævnes syvfold”, og hans tilhørere brød ud i begejstret bifald så præsten måtte fortsætte med at læse op af apostlenes breve¹³. Da var det blevet så sent at mørket begyndte at forvandle kirkegårdens træer til uhyggelige syner, men borgerne ville dog ikke 155 gå før præsten havde citeret de berømte ord: „i dag skal du være med mig i Paradiset”¹⁴.

Styrkede og opløftede begav de sig på hjemvejen mens stjærnerne lyste, og de aftalte glade at de straks ville gå hjem og skrive alle de breve om som de havde skrevet i de sidste år, men som ikke var nået frem til deres bestemmelsessted.

160 Næste dag stod alle vinduer åbne, menneskene hang ud af dem og så med lange øjne på postbudene der med tynde brevtasker daskende på ryggen i leg lod sig overfalde af hujende børn.

¹¹ *tabt bag af en vogn*: dumme.

¹² *Moses ord*: henvisning til *Bibelen*, Det Gamle Testamente.

¹³ *apostlenes breve*: henvisning til *Bibelen*, Det Nye Testamente.

¹⁴ *i dag skal du være med mig i Paradiset*: henvisning til *Bibelen*, Det Nye Testamente.